MISTR ECKHART

Kázání a traktáty – výbor

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

výbor z německých kázání a z traktátu „O odpoutanosti“

Kázání první: Vstoupil Ježíš do chrámu (DW 1)

Čteme ve svatém evangeliu, že náš Pán Ježíš Kristus vstoupil do chrámu a vyhnal z něho ty, kdo tam kupovali a prodávali; a k ostatním, kteří tam nabízeli holuby a tomu podobné, pravil: „Odneste to pryč, dejte to odtud pryč!“ Proč vyhnal Ježíš ty, kdo tam kupovali a prodávali, a proč poručil těm, kteří prodávali holuby, aby je odtud odnesli? Nemínil tím nic jiného, než že chce mít chrám prázdný – jako by chtěl říci: „Mám právo na tento chrám a chci v něm vládnout a přebývat sám.“ Co to znamená? Tento chrám, v němž chce Bůh mocně vládnout podle své vůle, je duše člověka, kterou utvořil a stvořil tak docela podle sebe, jak čteme, že náš Pán řekl: „Učiňme člověka k obrazu svému a ku podobě své!“ A tak to i učinil. Tak sobě podobnou učinil duši člověka, že ani na nebi, ani na zemi není nic z tvorů, co by mu bylo tak podobné jako duše člověka.

Proto chce Bůh mít tento chrám prázdný, aby v něm nebyl nikdo jiný než on sám. Proto se mu tak zalíbí, když mu je tento chrám připraven a on je v něm sám. Nuže dávejte pozor: ti, kdo tam kupovali a prodávali, byli všichni ti, kteří se střeží hrubých hříchů a rádi by byli dobrými lidmi a konají své dobré skutky ke cti Boží, jako je půst, bdění, modlitba a co je toho druhu, všelijaké dobré skutky, a konají je přece kvůli odměně a proto, aby jim náš Pán za ně dal nějakou věc, kterou by rádi od Boha měli. To všechno jsou kupci. Hrubě řečeno: za jednu věc chtějí dostat jinou, a tak obchodují s naším Pánem. Jenže v tomto obchodě bývají oklamáni. Neboť všechno, co mají či dokáží, a i kdyby všechno Bohu dali a jediné kvůli Bohu se dali do díla, nemá

jim Bůh ničím povinovat, ani nic pro ně udělat, leda že by to učinil zdarma. Co jsou, jsou z Boha, a co mají, mají z Boha, ne ze sebe samých. Proto jim Bůh není nijak zavázán kvůli jejich skutkům ani kvůli jejich darům, leda že by to chtěl učinit zdarma ze své svobody a ze své dobroty. Nedávají totiž ze svého, ani nepracují ze sebe samých, jak Kristus sám praví: „Beze mne nic nemůžete činit."

Jsou to velmi pošetilí lidé, kteří chtějí s naším Pánem takto obchodovat; vědí jen velmi málo o pravdě. Proto je Bůh vyhnal z chrámu a vyvrhl ven. Neboť světlo a tma spolu nemohou obstát. Bůh je pravda a světlo sám o sobě. Když Bůh vstoupí do tohoto chrámu, vyžene z něho nevědomost, to jest tmu, a zjeví sám sebe se světlem a s pravdou. Tu jsou kupci venku, jakmile je pravda poznána; neboť pravda nestojí o žádného kupce. Bůh nehledá svého; ve všech svých skutcích je prost a volný a koná je z pravé lásky. Tak činí i člověk, jenž je sjednocen s Bohem; i on stojí prost a volný ve všech svých skutcích, koná je jedině ke cti Boží a nehledá svého; a Bůh je v něm koná.

Pravím dále: dokud člověk ve všech svých skutcích hledá odměnu a chce konat, co mu má Bůh za to dát a kvůli čemu to má konat, tak dlouho je jako kupec. Chceš-li být tohoto obchodu prost, aby si tě Bůh v tobě podržel, máš všechno, co dobrého koláš, konat čistě ke cti Boží a stát přitom tak oproštěn, jako bys nebyl, a nehledat ničeho ze svého v žádném způsobu, ať by to bylo velké či malé. Nemáš dbát ničeho než jedině cti Boží. Pak koná Bůh v tvém nitru všechny tvé skutky a ty jsi ve všech svých skutcích prost a volný, neboť tak nehledáš svého a Bůh koná v tobě; a jsi, abych tak řekl, ničím ve svém díle, a tak je koná Bůh.

Kázání druhé: Vstoupil Ježíš do jedné tvrze (DW 2)

Řekl jsem napřed latinsky výrok, který je psán v evangeliu: „Náš Pán Ježíš Kristus vstoupil do jedné tvrze a byl přijat pannou, která byla ženou.“ Nuže dávejte na toto slovo bedlivý pozor: nutně musela být pannou ta, od níž byl Ježíš přijat. Panna značí tolik co člověk, který je prost všech cizích obrazů, tak prost, jako byl, ještě než byl. Hleďte, zde by mohla vyvstat otázka: jak může člověk, který se narodil a pokročil k rozumovému životu, být tak prost všech obrazů, jako byl, než byl – vždyť přece mnoho ví, a to vše jsou obrazy? Jak může potom být prost? Nyní dávejte pozor na rozlišení, které vám chci říci. Kdybych byl tak rozumný, že by ve mně rozumově stály všechny obrazy, které kdy všichni lidé přijali a které jsou v samém Bohu, a kdybych byl bez vší vlastnivosti vůči nim, takže bych žádný z nich nedržel ve vzetí ani v puštění, s předtím a potom, nýbrž stál bych v tomto přítomném nyní prost a volný podle nejmilejší vůle Boží, abych ji bez ustání naplňoval: tak vskutku bych byl pannou bez překážky všech obrazů, tak vskutku, jako jsem byl, když jsem ještě nebyl.

A přesto říkám, že nestačí, aby člověk byl pannou: musí být také ženou. Že je člověk pannou, to je nejvzácnější chvála, jaké se mu kdy od Boha může dostat, ale s tím ještě není dost: má být také ženou. „Žena“ je nejušlechtilejší slovo, jaké lze duši přiřknout, a je mnohem ušlechtilejší než „panna“. Že člověk přijímá Boha v sebe, to je dobré, a v tomto přijímání je pannou. Ale že se Bůh v něm stane plodným, to je lepší;

neboť nést plod daru je jediným díkem za ten dar, a v plodu je duch ženou v plodnosti, která se z díku vrací a kde duch znovu rodí Ježíše do otcovského srdce Božího.

Mnoho dobrých darů bývá přijato v panenství, ale nenarodí se plodně v Bohu znovu s ženskou chválou a s děkovnou chválou. Dary se kazí a všechny přijdou vniveč, takže z nich člověk na blaženosti a na odměně nic nezíská. Tak zůstává člověk pannou a při vší své panenskosti není ženou; a to je nedostatek. Proto jsem řekl: „Ježíš vstoupil do jedné tvrze a byl přijat pannou, která byla ženou.“ Nutně to tedy musí tak být, jak jsem vám ukázal.

Lidé v manželství přinesou za rok sotva více než jeden plod. O jiných manželstvích chci teď mluvit: o všech těch, kdo jsou vlastnivým uchopením svázáni s modlitbou, postem, bděním a všelikým vnějším cvičením a kajícností. Každá vázanost na jakékoli dílo, které olupuje o svobodu v tomto přítomném nyní čekat na Boha a následovat ho jedině v tom světle, v němž tě vede ke konání a k ponechání v každém přítomném nyní, jako bys byl volný a nový, přijímaje v každém nyní z onoho světla nově, jako bys nic neměl ani nechtěl ani nemohl – každá taková vázanost tedy nebo předsevzetí ke skutkům, které tě olupuje o tuto novou svobodu, nazývám nyní rokem; neboť tvá duše tam nenese žádný plod, dokud nevykoná dílo, v němž jsi svázán vlastnivostí, a nezískáš také důvěry k Bohu ani k sobě, dokud dílo, které jsi vlastnivě přijal, předem nevykonáš; jinak nemáš pokoje. Proto neneseš žádného plodu, dokud jsi dílo nevykonal.

Kázání třetí: V tom se nám zjevila láska Boží (DW 5b)

Svatý Jan praví: „V tom se nám zjevila a byla nám odhalena láska Boží, že Bůh poslal svého jednorozeného Syna na svět, abychom v něm žili.“ Tím míní, že naše přirozenost je v Bohu zušlechtěna a povýšena, a proto se máme radovat, že Kristus je naším bratrem, který z vlastní síly přešel skrze všechny chóry andělské a sedí po pravici Otce. Tento výrok jsem vám sice řekl, ale sám se nyní tážu: co mi je platné, že mám bratra, který je bohatým mužem, jestliže sám jsem při tom chudákem? Co mi je platné, že mám bratra, který je mužem moudrým, jestliže sám jsem při tom bláznem?

Řeknu vám ještě víc a ještě ostřejší výrok: při věčné pravdě a při své duši! Nutně musí tak být, že dokonalost a blaženost, která je v Otci a v Synu a v Duchu svatém, jako je božská přirozenost, musí se stát naší přirozeností, abychom ji v sobě samých vskutku pocítili, ne pouze na Kristu. Neboť všechno, co se děje Otci, co se děje Synu a co se děje Duchu svatému, to se musí zajisté stát údělem dobrého člověka ve skutečnosti v jeho posledním, nejhlubším základu. Tam je Bůh v dobrém člověku plodný a rodí v něm. Tam je jiskra duše, kterou se nedotkne ani čas, ani prostor; je prostá všech tvorů a není ničím než Bohem čistě v sobě samém. Tam je člověk zcela jedno s Bohem.

Věz: toto obecné světlo duše, v němž se poznávají všechny věci, je stvořené a je z času a z prostoru. Je částí duše, ačkoli duše je nedělitelná. Je ale v duši jiné světlo, které je mnohem vznešenější a vyvýše-

nější než ono obecné světlo. Toto světlo je nestvořené a nestvořitelné, a to nazývám jiskrou duše neboli vrcholem duše, nebo ještě lépe – jedno čiré. V tomto světle není nic stvořeného, nic z času a z prostoru; je samo v jediném Božském a v Božském jedno, a v něm působí Bůh, ten jediný, věčně, a plodí věčného Syna. Proto se modlíme, abychom se stali jedno s Bohem a tím zůstali.

O této jiskře mluví svatý Augustin: je prý vznešenější než všechno, co je v čase, a prostá všeho stvořenosti. A tato jiskra zavrhuje všechny tvory a chce pouze Boha; chce Boha tak, jak je sám o sobě. Nestačí jí Otec ani Syn ani Duch svatý; chce vědět, odkud tato osoba vychází. Chce do onoho čirého základu, do té tiché pouště, do které nikdy nevkročil žádný rozdíl, ani Otec, ani Syn, ani Duch svatý, do nejvnitřnějšího vnitřku, kde není nikdo doma; tam této jiskře stačí a tam je sama sobě bližší, než je sama sobě bližší. Neboť tento základ je čirá tišina, která je v sobě sama nehybná, a od této nehybnosti se hýbe všechno a všechny životy jsou odtud přijímány, které rozumově žijí v sobě samých.

Kázání čtvrté: Spravedliví budou žít navěky (DW 6)

„Spravedliví budou žít navěky, a jejich odměna je u Boha.“ Nyní dávejte na tento výrok bedlivý pozor, i když zní zdánlivě hrubě a obecně: ve skutečnosti je velmi dbalý a velmi dobrý. Spravedliví budou žít navěky. Kdo jsou spravedliví? Jedno písmo říká: „Spravedlivý je ten, kdo každému dává, co mu patří.“ Ti, kdo dávají Bohu, co mu patří, a svatým a andělům, co jim patří, a bližnímu, co mu patří. Bohu patří čest. Kdo jsou ti, kdo Boha ctí? Ti, kdo se zcela zdrželi sebe sama a kdo nehledají svého v žádné věci, ať je velká či malá, kdo nehledí pod sebe na nic, ani na to, co je pod nimi, ani vedle sebe, ani nad sebe, ani na dobro, ani na čest, ani na pohodlí, ani na slast, ani na užitek, ani na vnitřní niternost, ani na svatost, ani na odměnu, ani na království nebeské – a kdo se vzdali všeho, všech těch věcí, které jsou jim vlastní: z takových lidí má Bůh čest a ti ctí Boha, jak se sluší, a dávají mu, co mu patří.

Radost a slast přísluší Bohu; kdo toto Otci bere a kdo mu je upírá, činí mu bezpráví a bere mu jeho vlastní právo. Spravedliví v nic svých skutcích nic nehledají; neboť ti, kdo ve svých skutcích něco hledají či chtějí něčeho nabýt, jsou služebníky a žebráky odměny. Proto: chceš-li být oděn spravedlností, stůj čistě v spravedlnosti, pak budou tvé skutky v ní řádně vykonány. Do spravedlnosti vcházejí ti, kdo se zřeknou sebe sama ve všech věcech, které jsou jim vlastní. Co dává člověk za tisíc hřiven zlata, že by dal to a postavil kostely a kláštery – to vše by nebylo nic, kdyby nedal sebe sama. Kdo nejprve ze všeho sebe sama

Bohu obětoval a vzdal, ten dal Bohu ve všech skutcích; víc ještě: stal se sám Bohem.

Dobrý člověk, ten, kdo stojí ve vůli Boží, chce tak rád to, co chce Bůh, že kdyby Bůh chtěl, aby byl v pekle, bylo by mu to tak milé, jako kdyby byl v nebi. Víc ještě: kdyby věděl, že se milé vůli Boží opravdu zalíbí, aby byl v pekle, bylo by mu peklo milejší než nebe. Ba, kdyby byl Bohu tak podoben, že by se to i Bohu zalíbilo, bylo by mu peklo nebem; neboť všechno, co je vůle Boží, je nebem a radostí tomu, kdo se stal jedno s Bohem. Stát v této vůli Boží a v odevzdanosti a ve spravedlnosti – to je, co učím, a to je nejvzácnější způsob.

Kázání páté: Kdo mě slyší (DW 12)

„Kdo mě slyší, nebude zahanben.“ „Kdo mě nalezne, nalezne život a čerpá spásu od Boha.“ Nuže si všimněte, že náš Pán praví: „Kdo mě slyší“ – tu je přijat do Boha. Nic není Bohu tak podobné jako slyšení. Svatý Pavel slyšel Boha, když byl na cestě povalen k zemi: tehdy mu Bůh vrazil sebe do jeho slyšení. Proto je slyšení nejvzácnějším dílem; jím je člověk tažen do nitra Božího. Ve všem, co slyšíme, je duše čištěna, vedena a k Bohu ohýbána.

Má-li ale duše slyšet, musí být prostá všech obrazů. Nikdo, byť by měl sebevíce skutků vnějších i vnitřních, nedojde k tomu, aby přijal Boha, leda že vším jiným pohrdne. Proto jsem dnes řekl: nemá se dbát už vůbec ničeho, ani skutku, ani způsobu, ani toho, ani onoho; ve všech věcech se má stát prost, pak slyší a vidí Boha. Smysly mají být odtaženy a vnější věci mají být odloženy; tak bude Bůh nalezen v základu. Toto slyšení není nic jiného, než že se duše ponoří do nevyslovitelné tišiny Boží a nedrží se už žádného obrazu.

Proto jsem latinsky řekl: „Qui audit me, non confundetur. Kdo mě slyší, nebude zahanben.“ Být zahanben znamená totéž co pochybit, ztratit odměnu, která skutku náleží. Kdo ale zůstává ve vnitřním naslouchání a je zbaven sebe sama, ten nikdy nemůže být zahanben, neboť působí v Bohu a Bůh působí v něm. A jejich dílo je jedno, jako je jedno jejich bytí ve věčném zrození.

Kázání šesté: Blahoslavení chudí duchem (DW 52)

Blaženost otevřela ústa moudrosti a pravila: „Blahoslavení chudí duchem; neboť jejich je království nebeské.“ Všichni andělé a všichni svatí a všechno, co se kdy narodilo, musí mlčet, když tato moudrost Otcova mluví; neboť všechna moudrost andělů a všech tvorů je proti základní moudrosti Boží čirým bláznovstvím. Tato moudrost řekla, že chudí jsou blahoslavení.

Chudoba je dvojí. Jedna je chudoba vnější, a ta je dobrá a je velmi hodna chvály na člověku, který ji na sebe vezme dobrovolně kvůli lásce k našemu Pánu Ježíši Kristu; neboť on ji sám nesl ve svém pozemském životě. O této chudobě dále mluvit nechci. Je ale ještě jiná chudoba, chudoba vnitřní, podle níž je třeba rozumět výroku našeho Pána, když praví: „Blahoslavení chudí duchem.“ Nyní vás prosím, buďte takto chudi, abyste této řeči rozuměli. Neboť pravím vám při věčné pravdě: nejste-li této pravdě, o které chceme mluvit, podobni, nemůžete mi rozumět.

Někteří lidé se nyní tážou, co je chudoba. Na to chceme odpovědět. Biskup Albert praví: Chudý člověk je ten, kdo nemá zalíbení v žádné z věcí, které Bůh stvořil – a to je dobře řečeno. My to ale řekneme ještě lépe a bereme chudobu ve vyšším smyslu: chudý člověk je ten, kdo nic nechce a nic neví a nic nemá. O těchto třech kusech chceme mluvit a prosím vás pro Boha, abyste této pravdě rozuměli, jestliže může-

te; nemůžete-li jí ale rozumět, nermuťte se tím. Chci totiž mluvit o takové pravdě, které rozumí jen málo dobrých lidí.

Za prvé pravíme, že chudý člověk je ten, kdo nic nechce. Tomuto smyslu někteří lidé dobře nerozumí: jsou to ti, kdo s vlastnivým uchopením lpí na pokání a na vnějších cvičeních, které lidé pokládají za veliké. Smiluj se Bůh, jak málo tito lidé rozumějí božské pravdě! Takové lidi nazývají svatými podle vnějších věcí, uvnitř jsou však osli, neboť nerozumějí vlastnímu smyslu božské pravdy. Tito lidé sice říkají, že chudý je ten, kdo nic nechce. Míní tím ovšem toto: že člověk má žít tak, aby nikdy nenaplnil svou vlastní vůli v žádné věci, nýbrž má se vynasnažit, aby plnil nejmilejší vůli Boží. Tito lidé mají ve své mínění pravdu, neboť jejich mínění je dobré; proto je chceme chválit. Bůh jim dej království nebeské pro jejich dobrou vůli. Já ale pravím při božské pravdě, že tito lidé nejsou chudí ani se chudým lidem nepodobají. Jsou vysoce vážení u lidí, kteří nic lepšího nevědí. Já ale pravím, že jsou to osli, kteří nerozumějí ničemu z božské pravdy. Pro svou dobrou vůli snad mohou dojít podílu v království nebeském, ale o chudobě, o které chceme nyní mluvit, nevědí nic.

Má-li tedy člověk mít opravdovou chudobu, má být tak prost své vlastní stvořené vůle, jako jí byl, když nebyl. Neboť pravím vám při věčné pravdě: dokud máte vůli naplnit vůli Boží a dokud máte jakoukoli žádostivost po věčnosti a po Bohu, tak dlouho nejste chudí. Neboť chudým je jedině ten, kdo nic nechce a po ničem netouží.

Když jsem stál ve své první příčině, neměl jsem Boha a byl jsem příčinou sám sobě; tam jsem nic nechtěl, po ničem jsem netoužil, neboť jsem byl prostým bytím a sám sebe poznávajícím v požitku pravdy. Tam jsem chtěl sám sebe a nic jiného; co jsem chtěl, to jsem byl, a co jsem byl, to jsem chtěl; a zde jsem stál prost Boha i všech věcí. Ale když jsem vyšel ze své svobodné vůle a přijal své stvořené bytí, tehdy jsem měl Boha; neboť dříve než byli tvorové, nebyl Bůh Bohem, nýbrž

byl, čím byl. Když tvorové vznikli a přijali své stvořené bytí, tehdy Bůh nebyl Bohem v sobě samém, nýbrž byl Bohem ve tvorech.

Nyní pravíme, že Bůh, pokud je Bohem, není nejvyšším cílem tvorů. Tak velkou cenu má nejmenší tvor v Bohu; a kdyby stála komár v rozumovosti takové, že by mohl rozumově prohledat věčnou propast božské bytosti, z níž vytekl, pravíme, že by Bůh se vším tím, čím je Bohem, nemohl tohoto komára naplnit a uspokojit. Proto prosíme Boha, abychom se Boha zbavili a abychom pojali pravdu a navěky z ní měli požitek – tam, kde jsou nejvyšší andělé i komár i duše sobě rovni, tam, kde jsem byl v tom, čím jsem byl, kde jsem chtěl, čím jsem byl, a byl, čím jsem chtěl. Tak pravím: má-li být člověk chudým co do vůle, má tak málo chtít a po tak málo toužit, jako chtěl a toužil, když ještě nebyl. A tímto způsobem je člověk chudým – tím, kdo nic nechce.

Za druhé je chudý ten, kdo nic neví. Někdy jsme říkali, že člověk má žít tak, jako by nežil ani sobě, ani pravdě, ani Bohu. Zde ale pravíme jinak a chceme sáhnout dále. Člověk, který má mít tuto chudobu, má žít tak, aby nevěděl, že nežije ani sobě, ani pravdě, ani Bohu. Víc ještě: má být tak prost všeho vědění, aby nevěděl ani nepoznával ani necítil, že Bůh v něm žije. Víc ještě: má být prost všeho vědění, které v něm žije. Neboť když člověk stál ve věčném bytí Božím, nežilo v něm nic jiného; to, co tam žilo, byl on sám. A tak pravíme, že člověk má stát tak prost svého vlastního vědění, jako byl, když ještě nebyl. A nechť nechá Boha působit, co chce, a člověk nechť stojí prost.

Za třetí je chudý ten, kdo nic nemá. Mnoho lidí řeklo, že to je dokonalost, když člověk nevlastní žádných časných, tělesných věcí – a to je dobře pravdivé u člověka, který to činí dobrovolně. Není to ovšem smysl, který mám na mysli. Řekl jsem dříve, že chudý je ten, kdo ani vůli Boží plnit nechce, nýbrž má žít tak, aby byl prost jak vlastní vůle, tak vůle Boží, jako jí byl, když ještě nebyl. O této chudobě pravíme, že je nejvyšší. Za druhé jsme řekli, že chudý je ten, kdo ani o Božím působení v sobě samém neví. Když člověk stojí tak prost všeho vědění

a poznání, jako Bůh, který všechny věci bez sebe ví, pak má Bůh ve člověku zcela klid i své místo; a tento člověk je chudý vší vlastnivou poznatelností. Za třetí jsme řekli, že to je nejspodnější chudoba, když člověk nic nemá.

Nyní dávejte ostrý pozor! Často jsem říkal a velicí učitelé také říkají, že člověk má stát tak prost všech věcí a všech skutků, uvnitř i navenek, aby byl vlastním místem Božím, v němž by Bůh mohl působit. Nyní mluvíme jinak. Stojí-li to v pravdě tak, že je člověk prost všech tvorů a sebe sama i Boha, ale Bůh v něm ještě stojí, aby v něm nalezl místo, kde působit, tak pravíme: dokud toto v člověku je, není ještě chudý tou nejvnitřnější chudobou. Neboť Bůh nemá ve svém díle onen záměr, aby člověk měl místo, v němž by Bůh působil – to je chudoba ducha, že člověk stojí tak prost Boha i všech jeho skutků, že chce-li Bůh v duši působit, je sám Bůh místem, v němž působí; a to činí rád. Neboť nalezne-li Bůh člověka tak chudým, působí Bůh své vlastní dílo a člověk Boha v sobě trpně snáší; a Bůh je vlastním místem svého díla tím, že je Bůh sám v sobě tím, kdo působí. Zde, v této chudobě, dosahuje člověk svého věčného bytí, kterým byl a kterým nyní je a kterým navěky má zůstat.

Je výrok svatého Pavla, který praví: „Všechno, co jsem, jsem skrze milost Boží.“ Moje řeč nyní zřejmě překračuje milost i bytí i všechno, co svatý Pavel pravil. Na to odpovídáme: toto Pavlovo slovo bylo pravdivé, ale nebyla to milost v něm, neboť milost v Pavlovi působila, že z něho vypadly nahodilosti a bylo mu dáno holé bytí. Když tedy milost v něm byla dovršena, pravil: „To jsem, co jsem“ – to jest: co Boží je, to je moje, ne v cizotě a v přístupnosti, nýbrž v čisté vlastní jednotě s Bohem.

Kdo této řeči nerozumí, ať jí srdce svého nermoutí. Neboť dokud člověk není této pravdě podoben, dotud této řeči nerozumí; neboť toto je neskrytá pravda, která přišla ze srdce Božího bez prostředko-

vání. Abychom tak žili, abychom ji navěky zakoušeli: k tomu nám pomoz Bůh. Amen.

Kázání sedmé: Pán vztáhl svou ruku (DW 53)

„Pán vztáhl svou ruku a dotkl se mne a sňal ze mne všechnu temnotu.“ Pán se mne dotkl! Tato slova stojí v Bibli. Nyní chci říci, co jsem již často říkal: když se Bůh dotkne člověka svou rukou, to jest svou milostí, nastává v základu duše velké působení. Toto působení je, že člověk umírá sám sobě a jeho přirozenost se propadne do přirozenosti Boží. Pak se v člověku rodí Syn, nikoli jen v duši, nýbrž v celém člověku; a věčný Otec plodí v tomto člověku v tomto prolomení jednorozeného Syna, tak opravdově, jak ho plodí sám v sobě.

Toto prolomení je nejvyšší radostí člověka. Je to nejvzácnější poznání a zároveň nejvzácnější dílo, že člověk prolomí skrze všechny věci a skrze sebe sama a skrze všechno, co ho spoutalo, a vejde do tichého, čirého bytí Božího. Tam je Bůh v člověku a člověk v Bohu, a nejsou už dva, nýbrž jedno. Zde je sjednocení s Bohem vykonáno v pravdě, ne v obrazu, ne v podobě, nýbrž v onom čirém bytí, v němž oba jsou jedno.

Tak pravím: člověku, který je takto Bohem zasažen, odplyne všechna temnota. Co je ta temnota? Je to vše, co ulpívá na člověku z tvorů, a co je mu vlastní ze sebe sama. Všechna vlastnost musí být odňata, aby člověk stál holý a prost. Pak může Bůh v něm působit a prozářit ho svým věčným světlem. A toto světlo je světlem, v němž člověk poznává Boha týmž poznáním, kterým Bůh poznává sám sebe. V tomto poznání padnou všechny nahodilosti a zbude jen ona jediná, čirá pravda, v níž je člověk s Bohem jedno.

Kázání osmé: Vstoupil Ježíš do jedné tvrze – Marta a Marie (DW 86)

Řekl jsem výrok ze svatého evangelia, který je psán v knize svatého Lukáše: „Ježíš vstoupil do jedné tvrze, a jedna žena jménem Marta ho přijala do svého domu. A měla sestru, která se jmenovala Marie, a ta seděla u nohou našeho Pána a poslouchala jeho slova. Marta se však hemžila a sloužila mu.“ Tu pravila Marta: „Pane, nestaráš se, že má sestra mne nechává samu sloužit? Řekni jí, ať mi pomůže!“ Ježíš odpověděl a pravil: „Marto, Marto, máš mnohých starostí a znepokojuješ se o mnohé věci. Jedno však je třeba. Marie si vyvolila lepší díl.“

Že Ježíš pravil: „Marto, Marto,“ to byl znak, že Marta měla dokonalou veškerou dokonalost časných skutků. Za druhé ji oslovil podruhé jejím jménem a chtěl tím říci, že jí také nic nechybí z toho, co je k věčné blaženosti užitečné. Proto pravil: „Máš starosti,“ a tím mínil: ty stojíš u věcí, a věci nestojí v tobě. Ti mají starosti, kteří jdou nerušeně skrze všechna svá díla; ti jsou bez vší překážky, kteří svá díla čistě řídí podle obrazu věčného světla. Proto pravil Martě: „Znepokojuješ se o mnohé věci,“ a tím mínil: kdo stojí v tísni díla, ten není ještě zdržován, nýbrž je takový, který ve věcech stojí a přitom ve věcech není, který při nich stojí nablízku a přitom do nich nevstupuje. „Stát při nich nablízku a přitom v nich nebýt“ – tak musí všichni tvorové stát při užitku.

Nyní si všimněte těchto slov: „Znepokojuješ se o mnohé věci,“ to znamená: člověk stojí ve všech věcech a není ve věcech; takto stojí nej-

blíže Bohu, a jeho díla nejsou zdržována a žádný čas se neutrácí. Takovou je Marta. Proto Pán řekl: „Jedno je třeba," co je to? To je ono Jedno, to je Bůh. To je potřebné všem tvorům. Kdyby Bůh odňal všem tvorům všechno z toho, co je bytím, všichni by se stali ničím. Kdyby Bůh odňal člověku to, co k němu patří, byl by člověk okamžitě nicotou. Proto je Bůh nutný všem tvorům k bytí; a nadto je Bůh nutný všem lidem k blaženosti.

„Marie si vyvolila lepší díl." Co je ten díl? To, že Marie stála u nohou Kristových. Co je ono bytí u nohou Kristových? Bytí u nohou je rovnost. Čím více se člověk Bohu podobá, tím více je u Boha. Proč praví: „Marie si vyvolila lepší díl"? Protože Marie stála u nohou Kristových, a to je to nejlepší, totiž u nohou Kristových. Tam slyšela jeho slova a tak jimi byla zaujata, že zapomínala na skutky, které Marta činila.

Nyní dávejte pozor: někdo by mohl soudit, že Marta byla ve svém díle zdržena a že radost Boží neuchopila tak hluboko jako Marie. Tak to není. V pravdě vám pravím: Marta měla ve svém díle tutéž radost, jakou by měla, kdyby byla seděla u nohou Kristových; neboť její skutky byly tak uspořádány podle vzoru Božího, že byla u Boha a ne u věcí. Proto Marta stála jako vzor činné dokonalosti, v níž člověk uchopuje Boha ve vnějších dílech stejně hluboko jako Marie v nazírání. Nejvyšší způsob je ten, v němž se oba tyto způsoby stávají jedním: aby člověk ve světě působil, a přitom zůstával u Boha.

Traktát: O odpoutanosti

Přečetl jsem velmi mnoho spisů, jak pohanských mistrů, tak proroků, i starého i nového zákona, a vážně a se vší pílí jsem pátral, která by byla nejlepší a nejvyšší ctnost, jíž by se člověk nejvíce a nejblíže mohl sjednotit s Bohem a jíž by se člověk skrze milost stal tím, čím je Bůh skrze přirozenost, a jíž by se člověk nejvíce podobal onomu obrazu, v němž byl v Bohu, v němž mezi ním a Bohem nebyl žádný rozdíl, dříve než Bůh stvořil tvory. A procházím-li všechny tyto spisy, jak dalece dokáže rozum ukázat a pojmout, nenalézám nic jiného, než že čirá odpoutanost převyšuje všechny věci. Neboť všechny ostatní ctnosti mají nějaký ohled na tvory, odpoutanost je ale zbavena všech tvorů a vůči nim prosta.

Proto náš Pán řekl Martě: „Unum est necessarium“ – to znamená: aby člověk byl zcela a nezkalené jedno, k tomu není třeba víc než jedné čiré odpoutanosti. Mistři velice chválí lásku, tak jako svatý Pavel, který praví: „Ať bych konal jakékoli dílo, nemám-li lásky, nejsem nic.“ Ale já chválím odpoutanost více než všechnu lásku. Za prvé proto, že to nejlepší na lásce je, že mne nutí milovat Boha. Vznešenější je, abych Boha nutil k sobě, než abych já nutil sebe k Bohu. A to proto, že mé věčné blaženství spočívá v tom, abychom se Bůh a já sešli; nyní je ale Bůh ochotnější přivinout se ke mně, než já k Bohu, a to je proto, že Bůh je mnohem poddajnější a mnohem přetvárnější než já. Nuže, odpoutanost dokáže Boha ke mně přinutit. To dokazuji takto: každá věc je ráda na svém přirozeném vlastním místě. Přirozené vlastní místo

Boží je ale jednota a čistota, a to pochází z odpoutanosti. Proto se musí Bůh odpoutanému srdci nutně dát.

Za druhé chválím odpoutanost víc než lásku z tohoto důvodu: láska mě nutí, abych všechny věci kvůli Bohu trpěl, odpoutanost mě ale nutí, abych byl vnímavý jen pro Boha. Je ale mnohem vznešenější, aby byl člověk vnímavý jen pro Boha, než aby snášel všechny věci kvůli Bohu; neboť v trpění má člověk přece jen pohled na tvory, od nichž trpění přijímá, odpoutanost je ale zcela zbavena všech tvorů. Že odpoutanost přijímá vnímavě pouze Boha a nic jiného, to dokazuji takto: co má být přijato, to musí být nutně někde vzato; nuže, odpoutanost je tak blízká nicotě, že žádná věc není tak jemná, aby se v odpoutanosti mohla udržet, kromě Boha samého. Ten je tak čirý a tak jemný, že se v odpoutaném srdci dobře udrží. Proto je odpoutanost vnímavá pouze pro Boha.

Za třetí chválím odpoutanost více než všechnu ctnost z tohoto důvodu: všechny ostatní ctnosti mají ohled na tvory, odpoutanost je ale zbavena všech tvorů. Proto náš Pán řekl Martě: „Jedno je třeba," to jest: kdo chce být nezkalený a čistý, musí mít jedno, a to je odpoutanost.

Nyní se tážeš, čím je odpoutanost sama o sobě, že je tak vzácná. Nuže věz, že pravá odpoutanost není nic jiného než to, aby se duch držel tak nepohnutě proti všem nahodilostem lásky a utrpení, cti, hanby a hany, jako je olověná hora nepohnutá proti slabému větru. Tato nepohnutá odpoutanost přivádí člověka k nejvyšší podobnosti s Bohem. Neboť to, podle čeho se Bůh nazývá Bohem, to má ze své nepohnuté odpoutanosti, a z odpoutanosti má svou čistotu a svou čirou jednoduchost a svou nepřeměnlivost. Proto má-li se člověk stát Bohu podobným, nakolik se tvor Bohu podobným stát může, musí se to stát z odpoutanosti. Ta táhne člověka do čistoty a z čistoty do čiré jednoduchosti a z čiré jednoduchosti do nepřeměnlivosti. A tyto věci vytvářejí podobnost mezi Bohem a člověkem.

Věz: být prost všech tvorů znamená být pln Boha, a být pln tvorů znamená být prost Boha. Věz také, že Bůh byl bez ustání v této odpoutanosti od vší věčnosti a je v ní i nyní. A věz, že když Bůh stvořil nebe a zemi a všechny tvory, tolik se to dotklo mé odpoutanosti, jako by žádný tvor nebyl stvořen. Ba, pravím více: všechno utrpení, které Kristus kdy nesl na svém těle, nebo co on a všichni svatí kdy trpěli, znepokojovalo jeho odpoutanost ne více, než kdyby se nikdy nebyl stal člověkem.

Dovol mi nyní otázku: co je předmětem čiré odpoutanosti? Na to odpovídám a pravím, že ani to, ani ono není předmětem čiré odpoutanosti. Stojí na čiré nicotě; a to pravím proto, že stojí na Nejvyšším, v němž Bůh může podle své celé vůle působit. Nuže Bůh nemůže působit v každém srdci podle své celé vůle; neboť ačkoli je Bůh všemohoucí, nemůže přece působit víc, než kolik ve věcech nalézá nebo stvoří pohotovosti. A pravím „stvoří“ s ohledem na člověka: ve všech lidech se totiž nachází nějaká pohotovost, více či méně. Nenalezne-li se ale v člověku žádná pohotovost, musí Bůh pohotovost stvořit. Nyní pravím: v odpoutaném srdci působí Bůh bez pohotovosti, která by v něm měla být; neboť nalézá v něm pohotovosti dost, aby působil v dokonalosti.

Tážeš se tedy, zda odpoutanost touží po více než po Bohu. Odpovídám a pravím, že netouží ani po tomto, ani po onom; neboť čirá odpoutanost stojí na nicotě, a to proč? Protože stojí na Nejvyšším; neboť v Nejvyšším Bůh působí podle své celé vůle. Nyní Bůh nemůže působit podle své celé vůle v každém srdci, neboť ač je Bůh všemohoucí, nemůže přece působit bez pohotovosti. A proto čiré odpoutané srdce musí nic nechtít ani po ničem toužit, aby v něm Bůh působil, co chce.

Abychom odpoutanost takto chápali a následovali: k tomu nám pomoz božská pravda, kterou je Kristus sám. Amen.

Mistr Eckhart: Kázání a traktáty – výbor

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/eckhart-kazani/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/eckhart-kazani/.